

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

FELSEFE 11

Ünite

15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

Konu

- 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ
- 15. YÜZYIL -17. YÜZYIL FELSEFESİNİN DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLARINI DEĞERLENDİRME

OGM
MATERYAL

5.
SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili öğrenciler bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız.

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

15- 17. yüzyıl felsefesindeki tartışmaları daha iyi anlayabilmek için o döneme ait filozofların metinlerine bakmak gerekir. Aşağıda Descartes'in " Felsefenin İlkeleri", Spinoza'nın "Etika" ve Thomas Hobbes'un "Leviathan" adlı eserlerinden alınan metinlerden bölümler yer almaktadır.

Descartes " Felsefenin İlkeleri"

«Gerçeği arayanın, yaşamında bir kez olsun bütün nesnelere mümkün olduğunca şüphe etmesi gerekir.»

«Bu nedenle kendilerinden şüphe duyulan tüm nesnelere yanlış gözüyle bakmak da yararlı olur.»

«Bu şüpheyi hiçbir zaman işlerimizi yönlendirmede kullanmamalıyız.»

«Duyulur nesnelere gerçeğinden niçin şüphelenilir?»

«Neden matematiğin kanıtlarından da şüphelenilir?»

«Şüpheli şeylere inanmaktan sakınmamıza olanak tanıyarak aldanmamıza engel olan özgür bir tutumumuz vardır.»

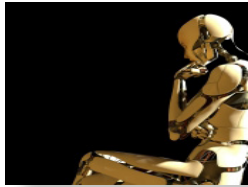
«Var olmasaydık şüphe duyamazdık, bu da edinebileceğimiz ilk doğru bilgidir. Düşünülen şeyin, düşünürken gerçekten var olmadığını kavramak bize o denli aykırı geliyor ki en şaşılabilir varsayımlara karşı şu "Düşünüyorum, o halde varım." sonucunun doğru olduğuna ve bunun, düşüncelerini bir sıra içinde yönlendiren ve yöneten bir kimseye görünen ilk doğru sonuç olduğuna inanmaktan kendimizi alıkoymuyoruz.»

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Descartes'ta " Düşünüyorum o halde varım" önermesine ulaşma süreci:

1. Yanlış kanı bulduğumuz bilgi kaynağına bir kere dahi olsa güvenemeyiz.
2. İnsanlar şüphe duyduğundan şüphe duyamaz.
3. Şüphe duyma eylemi düşünceye aittir.
4. Bir şey düşünüyorsa vardır.
5. Ben düşünüyorum. Öyleyse varım.

"Düşünüyorum, öyleyse varım." akılla kavranan ilk ve tek hakikattir ve aynı zamanda zorunlu bir hakikattir. Descartes "Düşünüyorum, o halde varım" sonucuyla düşünen bir varlık olarak kendi varoluşunu kanıtlar. Bu ben, Descartes'ın, bir beden ve zihinden oluşan bütünsel varlığı değil, sadece zihnidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Spinoza- "Etika"

«Yaşamımızda anlama yetimizi yani aklımızı elimizden geldiğince mükemmel kılmak bizim için her şeyden faydalıdır. Hatta en büyük insani mutluluk yani kutluluk (yüce mutluluk) bundan ibarettir. Gerçekten de mutluluk, Tanrı'yı sezgisel olarak bilmekten doğan ruh huzurundan başka bir şey değildir. (...)İnsan doğanın bir parçasıdır ve doğa yasaları, insan doğasını kendine itaat etmeye ve hemen hemen her yola başvurarak kendisiyle uyumlu olmaya zorlar.

(...)

Doğa'da kötü olduğuna karar verdiğimiz ya da var olma ve akıl temelli bir yaşam sürme çabasına ket vuracağını düşündüğümüz her şeyden kendimizi daha güvende hissedeceğimiz bir yol tutup uzaklaşmalıyız.

(...)

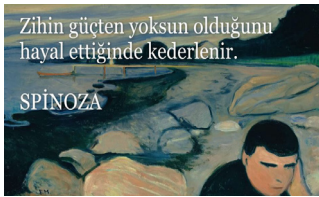
Anlama yetisi olmadan akli bir yaşam da mümkün değildir. Şeyler insanın zekây-la belirlenen zihinsel bir yaşamdan haz almasına yardımcı oldukları ölçüde iyidir. Ama onu aklını mükemmelleştirmek ve akli bir yaşamı doya doya yaşamaktan alıkoyan şeyler varsa işte bir tek bu türden şeylere ben kötü derim.»

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Spinoza'da tutkular ve onlara yol açan nedenler bilindiği ölçüde tutkular üzerinde belli bir egemenlik kurulabilir. Duygularının köleleştirdiği insanın körce ve gerçek nedenleri bilmeden itaat ettiği yerde özgürlük yoktur. İnsan özgürlüğünün anahtarı akıldır, onun gerçek özgürlüğü nedenlerin bilgisinden geçer. Akıl, duygulanımların yarattığı kölelikten kurtulur. İnsan doğasına aykırı olan duygular zihnin anlayışını engelledikleri için kötüdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

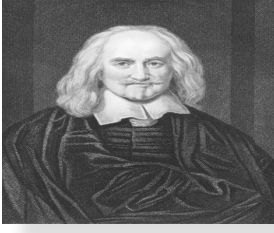
Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

4

Thomas Hobbes- "Leviathan"

"İnsan doğasında üç temel kavga nedeni buluyoruz. Birincisi rekabet, ikincisi güvensizlik, üçüncüsü de şan ve şeref. Devlet olmadıkça herkes herkese karşı daima savaş hâlinindedir. Buradan şu açıkça görülür ki insanlar hep-sini birden korku altında tutacak genel bir güç olmadan yaşadıkları vakit, savaş denilen o durumun içindedirler ve bu savaş herkesin herkese karşı savaştır.»

(...)

"Devletin amacı, bireysel güvenliktir. Bu güvenlik doğal hukukla sağlanamaz. Çünkü adalet, hakkaniyet, tevazu, merhamet ve özet olarak bize ne yapılmasını istiyorsak başkalarına da onu yapmak gibi doğa yasaları, bunlara uyulmasını sağlayacak bir gücün korkusu olmaksızın bizi taraf tutmaya, kibre, öç almaya ve benzer olumsuz şeylere sürükleyen doğal duygularımıza aykırıdır."

(...)

"Egemenlik iki yoldan elde edilir. Birincisi, bir kimsenin kabul etmezlerse onları yok etmek kudretiyle çocuklarını veya onların çocuklarını kendi yönetimine boyun eğdirmesinde (...)

İkincisi ise bir kişiye veya bir kurula, onun kendilerini başkalarına karşı koruyacağı inancıyla tabi olmak için insanların gönüllü olarak kendi aralarında anlaşmalarıdır.

Bu ikincisi, siyasal bir devlet veya sözleşme ile kurulmuş bir devlet olarak; birincisi ise edilmiş devlet olarak adlandırılabilir."

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

5

6

'İnsan insanın kurdudur.' der Hobbes. İnsanın doğasında adalet, fedakârlık, merhamet yoktur. İnsanın doğasında 'kibir, öç alma, taraf tutma' vardır. Bu nedenle herkes bir-biri için tehlikedir. Bu tehlikeden kurtulmak için insanlar birbirleri ile bir sözleşme yaparlar ve güçlerini bir otoriteye devrederek devleti meydana getirirler. Hobbes'a göre, devlet gücünün yarattığı korku insanı bir arada tutmaktadır. Bu korku olmazsa herkes bir diğeri için bir tehlike olacaktır. Herkesin herkesle sürekli bir savaş olacaktır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

"Bilgi Güçtür." F. Bacon

Bacon bu söz ile daha çok bilimsel bilgiyi kastetmektedir. Ona göre bilme, olabilecekleri öngörme ve insan lehine olabileceklere müdahale etme insanı güçlü kılar. Bacon'ın bilimsel yöntemi geliştirmesi, tümevarım yöntemini önermesi ve bilgiyi güç seviyesine çıkarması bilimsel gelişmelerin hızlanmasını ve bilimin daha fazla değer görmesini sağlamıştır. Ancak bu durum beraberinde bilimin olumlu ve olumsuz sonuçlarının tartışılmasını da getirmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

0-7

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

8-10

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

11-14

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

1 - 2.

maddelerin konu
özetleri

3 - 4.

maddelerin konu
özetleri

5 - 7.

maddelerin konu
özetleri

Eşleştirme

Kutucukların içindeki açıklamaları sayfanın sağ tarafında yer alan filozoflarla eşleştirip uygun gelen harfleri kutucukların yanındaki yuvarlağın içine yazınız.

1

İtalya'nın güçlü bir prens tarafından yönetildiği zaman ulusal birliğin sağlanabileceğini ileri sürer. Prens mutlak güç sahibi olması gerektiğini ve bütün kurumların ona bağlı olmasının zorunlu olduğunu belirtir. Ona göre "Amaca ulaşmak için her yol mübahtır." ve prens bu ilkeye göre devleti yönetmelidir.

Descartes

A

2

"İnsanın doğasında adalet, fedakârlık, merhamet yoktur. İnsanın doğasında 'kibir, öç alma, taraf tutma' vardır. Bu nedenle herkes birbiri için tehlikedir. Bu tehlikeden kurtulmak için insanlar birbirleri ile bir sözleşme yaparlar ve güçlerini bir otoriteye devrederek devleti meydana getirirler." der.

Spinoza

B

3

"Ütopya" adlı eseri, hem bu tür eserlere isim olması hem de oluşturduğu devlet ve toplum kurgusuyla dönemin siyasal yapısını eleştirmesi bakımından önemlidir. Özel mülkiyetin her türlü mutsuzluğun kaynağı olduğu görüşündedir. O, eserinde Ütopya ismini verdiği bir ada ülkesi tasarlar; bu ülkede özel mülkiyet yoktur. Eşitlikçi zihniyette düzenlenmiş bu adada herkes gücünün yettiği şekilde çalışır. Yöneticilerin halk tarafından seçilmesi gerektiğini belirterek, demokratik ve sosyal bir devlet önerir.

Francis Bacon

C

4

"İnsan doğanın bir parçasıdır ve doğa yasaları, insan doğasını kendine itaat etmeye ve hemen hemen her yola başvurarak kendisiyle uyumlu olmaya zorlar." diyen panteist filozoftur. O, bütün içinde yer alan tüm unsurların birbirleri ile uyumlu olduğu bir evren tablosu çizer. Ona göre, insan, tablo içinde, doğanın bir parçası olarak yaşamaktadır.

Thomas Hobbes

Ç

5

Hem felsefede hem de mekanik alanda yapmış olduğu çalışmalarıyla bilinir. Bilimsel çalışmalarını olgu ve gözleme dayandıran filozof aynı zamanda doğayı matematiksel bir dil ile açıklamaya çalışmıştır. Felsefede matematiksel düşünce modellerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bilimsel çalışmalarından öne çıkanlar arasında onun "eylemsizlik ilkesi" ve "serbest düşme yasası" gelir.

Kopernik

D

6

'Bilgi güçtür.' argümanını daha çok bilimsel bilgi için kullanmaktadır. Ona göre doğayı bilmek, olabilecekleri öngörme ve insan lehine olabileceklere müdahale etme insanı güçlü kılar. İnsanlık tarihi bu durumun sayısız örneği ile doludur.

G. Galileo

E

7

İkili evren anlayışına karşı çıkmıştır. Gök cisimleriyle dünyadaki cisimlerin fiziksel özelliklerinin aynı olduğunu savunmuş ve evrenin Dünya merkezli değil Güneş merkezli olduğunu belirtmiştir.

T. More

F

8

Ona göre varlık alanında iki ana töz vardır: yaratan töz ve yaratılan tözler. Yaratan töz, kendinden başka hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ve her şeyi yaratan sonsuz tözdür. Yaratılan töz ise birbirine indirgenemeyen iki alt tözden oluşan ve aynı zamanda sonlu olan ruh ve madde tözleridir. Ruh akla karşılık gelen, düşünen; madde ise uzayda yer kaplayan tözdür. Dolayısıyla düalist bir anlayış sergiler.

Machiavelli

G

Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen filozof isimlerini metinde uygun olan boşluklara yazınız.

Machiavelli

T. Hobbes

F. Bacon

Montaigne

I. Newton

Galileo

Spinoza

J. Locke

Leibniz

Campanella

Kopernik

R. Descartes

1. Kesin bilginin varlığını ortaya koyabilmek için şüpheyi yöntem olarak kullanan düşünür tır. Ona göre her şeyden şüphe duysak bile şüphe duyan kendi varlığımızdan şüphe duyamayız böylece asla şüphe duyamayacağımız sağlam bir noktaya ulaştığımız oluruz. Bu görüşünü 'Düşünüyorum o halde varım' sözü ile özetler.
2. tümevarım yöntemi ile doğru bilgiye ulaşılabileceğini savunur. Fakat doğru bilgiye ulaşabilmek için zihnin önünde insanın doğayı tam ve doğru algılamasını, anlamlandırmasını engelleyen 'idoller' bulunur. Doğru bilgiye ulaşabilmek için bu idollerden kurtulmak gerekir.
3. 15-17. yy döneminde yapılan bilimsel çalışmalar bu dönem felsefesinin gelişiminde oldukça etkili olmuştur. Fizik alanında bir cismin nasıl düştüğünü bilimsel açıdan ele almış ve 'Kütle Çekim Yasası'nı keşfetmiş olan felsefedeki metafiziksel açıklamaları eleştirmiş ve geleneksel felsefeye karşı çıkmıştır.
4. istenen ütopyalardan biri olan 'Güneş Ülkesi' adlı eserinde yöneticilerin bilge kişiler olduğu, herkesin toplum için yararlı olacak bir işte çalıştığı, özel mülkiyetin olmadığı bir toplum tasarımı söz eder.
5. Bilginin kaynağının deneyimler olduğunu, insan zihninin doğuştan boş levha (tabula rasa) olduğunu ve bu boş levhanın ancak deneyimlerle dolduğunu savunan empirizm yaklaşımının en önemli temsilcisi dur.
6. 17. yüzyılda fizik, mekanik, matematik ve felsefe alanında önemli katkılar sunmuş olan rasyonalist bir düşünürdür. 'Sonsuz küçük' teorisini geliştirmiştir. Newton'un fizik, mekanik ve düzenli evren anlayışını ele almış ve felsefi anlamda geliştirmiştir. Bu anlayış bilim ve felsefeyi derinden etkilemiştir.
7. 'Denemeler' adlı eseri ile deneme türünün yaratıcısı olarak kabul edilen Fransız düşünürüdür. İnsanın gerçeğe ulaşabilmesi için kuşkuyu ilke edinmesi gerektiği fikrini savunur. Bunun için de insanın aklını kullanması gerekir.
8. 'Şeyler insanın zekâyla belirlenen zihinsel bir yaşamdan haz almasına yardımcı oldukları ölçüde iyidir. Ama onu aklını mükemmelleştirmek ve akli bir yaşamı doya doya yaşamaktan alıkoyan şeyler varsa işte bir tek bu türden şeylere ben kötü derim.' görüşünü dile getiren düşünür dır. Ona göre insanın doğanın bir parçası olması ve ortak düzene uymaması imkansızdır.
9. 'Leviathan' adlı eserinde insanlığın doğal durumunu "Devlet olmadıkça herkes herkese karşı daima savaş hâlidir. Buradan şu açıkça görülür ki insanlar hepsini birden korku altında tutacak genel bir güç olmadan yaşadıkları vakit, savaş denilen o durumun içindedirler ve bu savaş herkesin herkese karşı savaştır." ifadeleri ile dile getirir.
10. 15-17. yüzyıl felsefi dönemine kadar etkili olan Aristotelesçi evren modeline karşı Kopernik'le başlayan eleştiri, ile birlikte hızla gelişmiş ve Aristotelesçi evren modelini kökten değişime uğratmıştır. O dönemde yaygın olarak kabul gören dünya merkezli evren teorisi yerine güneş merkezli evren teorisini benimsemiş ve bu nedenle büyük eleştiri almış hatta yargılanmıştır.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1.

I.	II.
Teoloji, felsefeye egemendir.	Bilim, felsefenin kılavuzudur.
İnanç merkezlidir.	İnsan merkezlidir.
Hukuk kiliseye bağlıdır.	Hukuk, devlete bağlıdır.

Verilen özellikler sırasıyla aşağıdakilerden hangisine karşılık gelir?

- A) Antik Yunan felsefesi - Patristik felsefe
 - B) Antik Yunan felsefesi - Skolastik felsefe
 - C) Skolastik felsefe - Modern düşünce
 - D) Modern düşünce - Skolastik felsefe
 - E) Modern düşünce- Rönesans düşüncesi
2. "Rönesans dönemi olarak da adlandırılan 15-17. yüzyıl felsefi her alanda bir kopuşu ifade eder. Modern çağın öncüsü sayılabilecek bu dönem bir arayış, bir başkalaşma, yeniden bir yol bulma çabasının dönemidir. Bu dönemin filozoflarının argümanları incelendiğinde karşımıza bir arayış ve yüzyıllardır Avrupa'da kökleşmiş kapalı Ortaçağ düşüncesinin temelini sarsma gayretlerini görüyoruz. Buna yalnızca felsefede değil sanatın türlü dallarında da tanık oluyoruz. Rönesans dönemini yeni bir çağa yolculuk hazırlıkları olarak da tasvir edebiliriz. Filozof, ressam, mimar ya da şair değişime inanan herkesin katılacağı bir yolculuk..."

Parçadan hareketle 15-17. yüzyıl filozoflarının düşünce ve argümanlarının benzer yönleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ortaçağın felsefi düşüncesini ilerletmek
- B) Kendinden önceki dönemlere ait düşünceleri yeniden yorumlamak
- C) Yaşama dair yeni ufuklar açarak düşünce zenginliği sağlamak
- D) Evreni, doğayı ve insanı teolojiyle açıklamak
- E) Bilimsel yöntem olarak Aristoteles'in temel ilkelerini kullanmak

3. İdeal toplum düzeni arayışı siyaset felsefesini her dönem meşgul etmeyi başarmıştır. Bu arayışla üretilen ütopyalar insanlığı ideal topluma ulaştırma amacını taşıırken, yönetim biçimlerinin tahlilleri üzerinden ilerlemiştir. Bunu ilk kez sistemli biçimde yapan Platon, devletini matematik ve akıl üzerine kurmuş, insanlığa mutlu bir gelecek sunmak istemiştir. Sonraki ütopyalarla birlikte "Mükemmel yaşam içinde mutlulukla özgürlük eşit öneme sahip olabilir mi? ..." gibi sorular ortaya çıkmıştır. İdeal düzen arayışı ile ütopyaların yarattığı belirsizliklerden ortaya çıkan "distopyalar" ise bu soruların olumsuz cevaplarını ve oluşan korkutucu sonuçlarını göstermek için yazılmıştır.

Bu parçadan yola çıkılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Distopyalar, ütopyalardan daha çok ilgi görmüştür.
- B) Ütopyalar, matematiksel yapıya dayalı bir bilimsel mantıkla kurgulanmalıdır.
- C) Ütopyaların gerçekleşmesi, yöneticilerin bilgili ve yetenekli olmasına bağlıdır.
- D) Ütopyalar, bugünkü var olan siyasi devlet mekanizmalarını ortaya çıkarmıştır.
- E) İdeal yönetim biçimi arayışı sonucunda ütopya ve distopya ortaya çıkmıştır.

4. Spinoza'ya göre var olan tek şey Tanrı'dır. Tanrı, kendi kendisi tarafından belirlenmiştir. O hâlde, Tanrı'da özgürlük zorunlulukla aynı şeydir. Böylece insan, evreni tanıyıp evrenin içinde meydana gelen her olayın zorunlu olduğunu bilmek ve bu zorunluluğu kabul etmek suretiyle mutlu olur. Ona göre insan çoğu zaman tutkularının etkisi altındadır. Bu tutkular ruhun bulanık ve karmaşık yanını oluşturur. Ahlakın amacı insanın tutkularını yenmesine yardımcı olmaktır. Bu da Tanrı'yı bilmek ve onun yasalarını kabul etmekle olur.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İnsan için en iyi şey, ne aşırıya kaçmak ne de azla yetinmektir, ahlaklı olmak ölçülü olmaktır.
- B) İnsanın tutkularını yenmesi, Tanrı'nın yasalarını kabul etmekle olur.
- C) Evrendeki her olayın zorunlu olduğunu bilmek ve bu zorunluluğu kabul etmek insanı mutlu eder.
- D) Tanrı'nın yasalarına uygun olan iyidir, uygun olmayan kötüdür.
- E) Mutluluk, insanın kendisini Tanrı'nın yasalarına tam bir gönül rahatlığıyla bırakmasıdır.

5. Hobbes'a göre insan eylemlerinin biricik ve temel amacı hayatın korunması ve sürdürülmesidir. Kişinin eylemleri ne olursa olsun, ona iyi veya kötü diyen kişinin kendisidir. Doğa durumunda herkes eşittir. Bu eşitlikte herkesin kendisi için iyi olanı ve haz vereni araması gayet doğal bir durumdur. Kişi daima yararına olanı yapar.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir kişinin, eylemleri her zaman kendi iyiliği içindir.
- B) Her eylemde en yüksek amaç kişisel menfaatleri korumaktır.
- C) Ahlaki değerler iyi-kötü bağlamında kişiden bağımsız olamaz.
- D) İnsan kendini, başkalarının düşünceleri doğrultusunda gerçekleştirir.
- E) Mutlak iyi veya mutlak kötü diye bir şey söz konusu değildir.

6. Descartes'a göre hem duyularımız hem de aklımız bizi yanıltabilir. Bu nedenle hayatımızda bir kez olsun her şeyden şüphe etmek gerekir. Bu şüphe, kendisinden kuşku duyulmayacak kadar apaçık bilgiye ulaşmamızı sağlayacaktır. Kesin bilgiye ulaşıncaya şüphe sona erecektir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Aklımız bizi aldatabilir.
- B) Kendisinden şüphe edilmeyecek bir bilgi yoktur.
- C) Şüphe, kesin bilgiye ulaşmada bir yöntemdir.
- D) Duyular doğruluğun tanığı olamaz.
- E) Şüphe, gelip geçici bir araçtır.

7. Felsefe tarihinde bazı düşünürlerin toplum tasarımları kurguladıklarını görmekteyiz. Thomas More'un "Ütopya"sı, Campanella'nın "Güneş Ülkesi" yeryüzünde gerçekleşmesi mümkün olmayan devlet tasarımları üzerine yazılmış eserlerdir.

Filozofları bu tarz bir toplum tasarımına iten düşünce aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) İnsanların yaşam standardını yükseltme isteği
- B) İnsanlar arasındaki çatışmanın giderilmesi düşüncesi
- C) İdeal bir toplum düzeni kurma hayali
- D) İnsana verilen değer artması düşüncesi
- E) İnsanların özgür olma isteği

8. Hobbes'a göre insan, doğası gereği bencil bir varlıktır ve tüm eylemlerinin temelinde ben sevgisi vardır. İnsanın yaşamındaki amacı kendini korumak ve kendi çıkarlarını gerçekleştirmektir. Bunun için başkalarının çıkarlarını görmezden gelerek yalnızca kendi iyiliği ve mutluluğu için davranır.

Hobbes'un bu görüşlerinden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Evrensel bir ahlak yasası yoktur.
- B) İnsan özgürlüğü evrensel bir değerdir.
- C) Ahlaki değerler insandan ve toplumdaki bağımsız olarak vardır.
- D) Bir eylemin değerini en çok sayıda insanın en çok yararı belirler.
- E) İnsanlar herkesin iyiliğini gerçekleştirmek için vardır.

9. F. Bacon'a göre doğru bilgiye ulaşmak için öncelikle zihnin ön yargılardan kurtarılması gerekir. Bu ön yargılar için "idol" kavramını kullanan Bacon, idolleri pencerenin önüne birikmiş ve gerçekleri net bir şekilde görmemize mani olan lekeler benzettir. Ona göre yüzyıllardır doğruluğu sorgulanmadan okunup ezberlenen kitapların değil, doğanın kitabının okunması gereklidir.

Bu parçadan hareketle F. Bacon'un aşağıdakilerden hangisini eleştirdiği söylenebilir?

- A) Pozitif bilim anlayışını
- B) Özel olaylardan yola çıkılarak genel yargılara ulaşılmasını
- C) Gözlem ve deneye başvurulmasını
- D) Kesin olarak görülen dogmatik bilgilerin doğruluğunu
- E) Bilimsel şüphe ve araştırma anlayışını

10. "Bilmek, egemen olmaktır." Ne var ki nedensel yasaların bilgisine ulaşmanın önünde engeller bulunmaktadır. İnsan zihni boş düşüncelerle, kuruntularla dolup taşmaktadır. Bacon doğayı anlamaya çalışırken acele kestirimlerde bulunmamıza yol açan yanlış kanı ve önyargılara dayalı düşünceleri "zihnin putları" diye adlandırır. İnsanoğlu doğayı kendi gerçekliği içinde kavrayıp doğru bilgilere ulaşmak istiyorsa ilk yapması gereken şey, zihnine yer etmiş bu putlardan kurtulmaktır. Bu putlardan uzaklaşmadıkça doğaya egemen olma ülküsü boş bir hayalden öteye geçemez.

Bacon'ın bu görüşlerinden hareketle aşağıdaki ifadelerden hangisi söylenemez?

- A) Doğayı olduğu gibi bilmek güçtür.
- B) Bilgi insana güç kazandırır.
- C) Doğayı bilmek için zihindeki engellerden kurtulmamız gerekir.
- D) Zihnimizdeki kanılar doğayı anlamayı kolaylaştırır.
- E) İnsanın doğaya egemen olma ülküsü vardır.

11. "Spinoza'ya göre insan doğanın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlar doğada her ne kadar özgür olduklarını düşünseler de aslında bir yanılmanın kurbanı olup çıkarlar. Çünkü insan bilgisizlikten dolayı irade özgürlüğüne sahip olduğunu düşünür. İnsanın hem fiziksel hem zihinsel eylemlerinin daha önceki nedenler tarafından belirlendiğini söyler."

Verilen parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) İnsan, doğayla iç içedir.
- B) İnsan iradesi özgürdür.
- C) Bilgisizlik, özgürlüğün ne olduğunu anlamada bir engeldir.
- D) İnsan eylemleri doğal nedenler tarafından belirlenir.
- E) İnsana ait her şey önceden belirlenmiştir.

12. Gerçeği arayanın yaşamında bir kez tüm nesnelere kuşku duyması gerekir. Çünkü duyular bizi birçok kez yanıltmıştır. Matematik bilgisinde de aklımızı kullanırken yanıltılmış olabileceğimize onlardan da kuşkulmalıyız. Her şey şüpheli iken tek şüphe edilemeyecek şey kendi şüphemizdir. Şüphe etmek düşündürmektir, düşünmek demek var olmak demektir. Descartes buradan hareketle felsefesinin temelini koyduğu başlangıç doğrusu olan "Düşünüyorum, o hâlde varım." sözüne ulaşır. Bu artık şüphe edilemez açık bilgidir.

Descartes'ın "Felsefenin İlkeleri" isimli eserindeki bu ifadelerden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) İnsan için her şey şüphelidir.
- B) Doğru bilgi elde edilemez.
- C) Var olmak algılanmış olmaktır.
- D) İnsanın düşünmesi var oluşunun koşuludur.
- E) İnsan önce var olur, sonra düşünür.

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

SÖZLEŞME VE DEVLET

İnsanlar doğuştan eşittir. Doğa, insanları, bedensel ve zihinsel yetenekler bakımından öyle eşit yaratmıştır ki, bazen bir başkasına göre bedence çok daha güçlü veya daha çabuk düşünebilen birisi bulunsa bile, her şey göz önüne alındığında, iki insan arasındaki fark, bunlardan birinin diğerinde bulunmayan bir üstünlüğe sahip olduğunu iddia etmesine yetecek kadar fazla değildir. *Eşitlikten güvensizlik doğar. Güvensizlikten savaş doğar.* Devlet olmadıkça, herkes herkese karşı daima savaş halindedir.

(...)

Devletin amacı bireysel güvenliktir. (...) Özgürlüğü ve başkalarına egemen olmayı seven insanların, devletler halinde yaşarken kendilerini tabi kıldıkları kısıtlamanın nihai nedeni, amacı veya hedefi, kendilerini korumak ve böylece daha mutlu bir hayat sürmek; (...) o berbat savaş durumundan kurtulmaktır.

(...)

İnsanları yabancıların saldırılarından ve birbirlerinin zararlarından koruyabilecek ve böylece kendi emekleriyle ve yeryüzünün meyveleriyle kendilerini besleyebilmelerini ve mutluluk içinde yaşayabilmelerini sağlayabilecek böylesi bir genel gücü kurmanın tek yolu; bütün kudret ve güçlerini, tek bir kişiye veya hepsinin iradesini oyların çokluğu ile tek bir iradeye indirgeyecek bir heyete devretmeleridir.

(...)

Bu onaylamak veya rıza göstermekten öte bir şeydir; herkes herkese, *senin de hakkını ona bırakman ve onu bütün eylemlerinde aynı şekilde yetkili kılmak şartıyla, kendimi yönetme hakkını bu kişiye veya bu heyete bırakıyorum demişçesine*, herkesin herkesle yaptığı bir ahit yoluyla, hepsinin bir ve aynı kişilikte gerçekten birleşmeleridir. Bu yapıldığında, tek bir kişilik halinde birleşmiş olan topluluk, bir devlet olarak adlandırılır.

T.Hobbes'un *Leviathan* adlı eserinden derlenmiştir.

1. Sizce de insanlar doğuştan eşit olabilir mi? Siz insanların eşit olmasının tek tek insanlar için bir avantaj mı dezavantaj mı olduğunu düşünüyorsunuz? Bu durumun sonuçları neler olabilir?

.....

2. Eşitsizliğin güvensizliği doğuracağı fikrine katılıyor musunuz? Birbirinden bir fazlalığı ya da noksanlığı olmayan insanlar arasında neden ve hangi koşulda anlaşmazlık çıkabilir?

.....

3. Herkesin eşit olduğu doğa durumunda uzlaşamayıp savaş halinde olan insanların, güvenliklerini sağlamak amacıyla haklarını devredeceği bir sözleşme yapma konusunda uzlaşabilmeleri nasıl mümkün olabilir? Yorumlayınız.

.....

4. Metinde geçen "*senin de hakkını ona bırakman ve onu bütün eylemlerinde aynı şekilde yetkili kılmak şartıyla*" ifadesiyle vurgulanmak istenen düşünce nedir? Sözleşmenin yapılması için böyle bir şartın söz konusu olmasına ne sebep olmuş olabilir?

.....

F. Bacon'ın "Bilgi güçtür." ifadesinin olumlu ve olumsuz yönlerini günlük hayattan örneklerle tartışılabilme için aşağıda verilen görselleri ve ifadeleri inceleyip onlar hakkındaki görüşlerinizi örnekler bularak yazınız.

DOĞA VE TEKNOLOJİ

Görsel:Yalnız Adam(Temsili)

Görsel:Çevre Kirliliği(Temsili)

Görsel:Ameliyathane

"Doğayı izleyin."
Bir Stoa Özdeyişi

"Doğa hiçbir zaman
kendi yasalarına karşı
çıkamaz."
Leonardo da Vinci

"Yapay zekâ insanlık
için en büyük
tehlikedir."
Elon Musk

"Teknoloji, insanlardan
daha üstün bir noktaya
gelecek ve insanları orta-
dan kaldıracak. Makineler,
bir süre sonra insanlardan
daha aktif olacak ve dünyayı
yönetebilecek konuma
gelecek."
Stephen Hawking

"Çevre kirlenmesi denilen
şey insanlığın kirlenmesiyle,
yaşamın kirlenmesiyle
ilgilidir. İnsan, ruhsallığı-
nın kirlerini yaşadığı dün-
yaya yansıtır. Dünyamız
iki plastik şişeye ya da üç
konserve kutusuyla kirlen-
miş değildir."
Afşar Timuçin

"İnsancıl düşünceleri-
ne göre erdemli olmayı
başarabilen kişi çileci
bir ermiş değil; aydın,
bilgili, insanları ve
dünyayı tanıyan bir
bilgedir."
Konfüçyüs

Aşağıda verilen örnek soru çözümünü inceleyerek siz de verilen diğer sorunun çözümünü altındaki noktalı yerlere yazınız.

ÖRNEK SORU ÇÖZÜMÜ:

Descartes'çı şüphe iyimser ve kahramanca bir şüphedir, o felsefe binasının inşa edilmesinden önce gelen bir alan temizlemedir; ilk hareket noktasıdır. Yeni bir felsefe kurmak için daha önceki bütün bilgilerin iradi olarak bir yana bırakılması, yok sayılmasıdır.

(Parçada Descartes'ın şüphe yönteminden söz edilmiştir. Descartes'ta, felsefenin inşa edilmesinden önce gelen bir alan temizleme derken şüphenin burada bir araç olduğu, yeni felsefe kurmak için bir başlangıç noktası olarak alındığını görüyoruz. Buna göre seçeneklere bakıp ulaşılabilir yargıyı bulmaya çalışalım.)

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Şüphe, insana iyimser ve sarsılmaz bir ruh hali sağlar.

(Parçadan bu yargıya ulaşamaz. Çünkü şüphenin iyimser ve kahramanca olduğundan bahsedilmiş ancak bunun insana bir yarar sağlamasından söz edilmemiştir. Bu nedenle A seçeneğine ulaşamaz.)

B) Nesnel doğrular yoktur; tüm bilgi şüpheyile karşılanmalıdır.

(Parçadan bu yargıya ulaşamaz. Çünkü şüphe yalnızca ilk hareket noktasıdır, tüm bilgilerden şüphe edilemez, ulaşılması beklenen doğrular vardır.)

C) Şüphe, doğruya ulaşmanın hizmetine sunulmuş bir yöntemdir.

(Parçadan bu yargıya ulaşılabilir. Çünkü şüphe, yeni bir felsefe kurmak için daha önceki bütün bilgilerin iradi olarak bir yana bırakılmasıdır. İstenen durum felsefe binasının inşa edilmesinden önce bir alan temizliği yapmaktır. Doğru bilgiye ulaşmak için şüphenin bir araç ve yöntem olduğunu görüyoruz Descartes'ta. Doğru cevabımız C'dir.)

D) Duyulara dayalı bilginin yanlılılığı nedeniyle doğru bilgiye ulaşamaz.

(Parçadan bu yargıya ulaşamaz. Çünkü duyuların yanlılılığına dair bir belirlemeye rastlamıyoruz.)

E) Zihin bilgileri tasdik etme veya inkâr etme gücüne sahip olmadığından her şey şüphe ile karşılanmalıdır.

(Parçadan bu yargıya ulaşamaz. Çünkü parçada zihnin bir bilgiyi onaylama ya da onaylamama durumundan söz edilmemiştir.)

Doğru cevap C seçeneğidir.

SORU:

Spinoza'ya göre özgür bir ruh kararlarını akıl yoluyla alır. Ahlaksal yaşam aklın tutkulara karşı savaşıdır. İnsanı özgür olmayıştan özgürlüğe yükseltme olanağı ancak ahlaksal yaşamda bulunur. Tutkular insanı köle yapar, insan düşünme halindeyken özgürdür.

Bu parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

(.....
.....
.....)

A) Özgürlük bir bilinç gerektirir.

(.....
.....
.....)

B) Özgürlük ahlaksal yaşamla mümkündür.

(.....
.....
.....)

C) Ahlaki yaşamın önündeki engel tutkulardır.

(.....
.....
.....)

D) Akıl ile tutkuları yenmek ahlaksal yaşamın amacıdır.

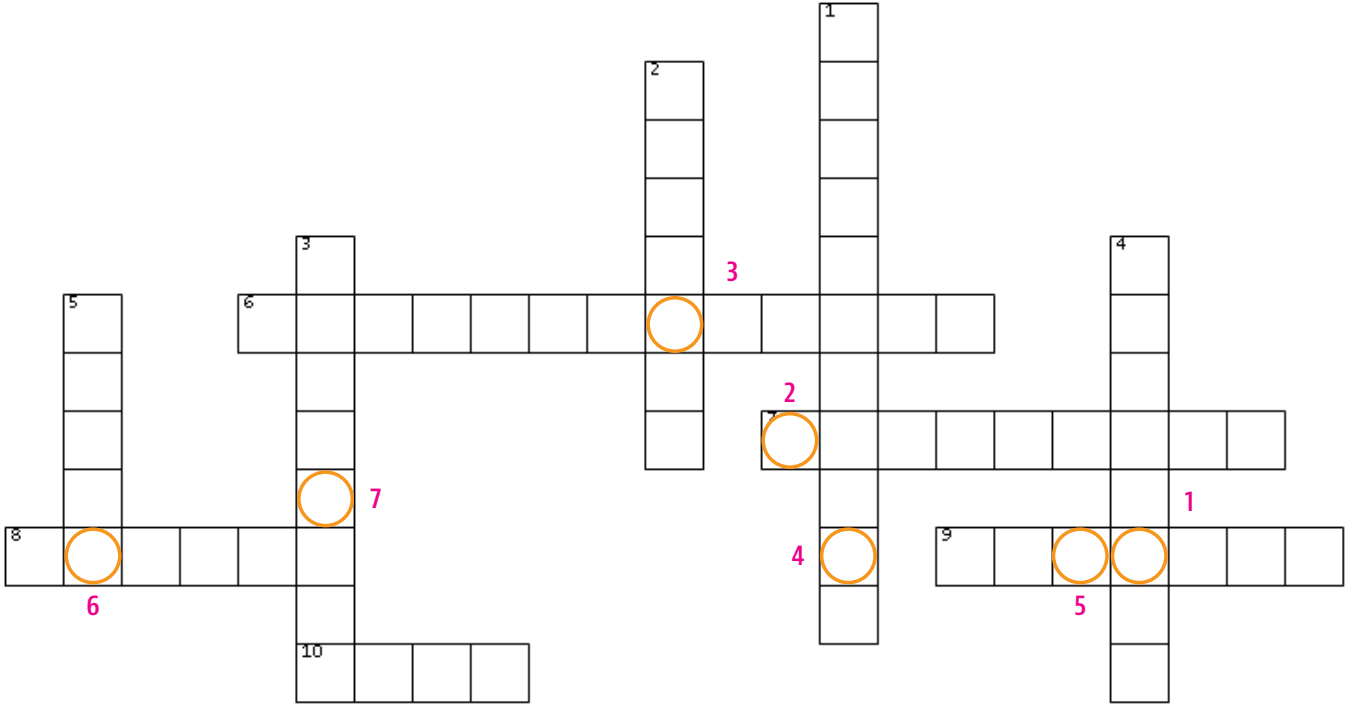
(.....
.....
.....)

E) İnsan tutkularını yaşadıkça özgürlüğünü gerçekleştirir.

(.....
.....
.....)

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

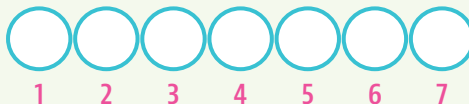
SOLDAN SAĞA

6. Toplumu uyarmak amacıyla korkutucu nitelikte tasarlanan ütopya
7. 'Düşünüyorum o halde varım' sözüyle varlığını kanıtlayan filozof
8. Yer çekimi kanunu olarak bilinen "Kütle Çekim Yasası" nı keşfeden bilim insanı
9. Kopernik' in güneş merkezli evren sistemini savunduğu için kilise tarafından engizisyon mahkemesinde yargılanan, çalışmalarıyla modern fiziğin temellerini oluşturan bilim insanı
10. Spinoza'da insanın kendi varlığını sürdürmek için sarf ettiği çabayı azaltan, etki gücünü düşüren, insanın kaçındığı şey

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Devletin geleceği için her yolun mübah olduğunu düşünen, ulusal devleti savunan, 'Prens' adlı kitabın yazarı
2. Evrenin Tanrı ile bir ve aynı olduğunu söyleyen "Eti-ka" adlı eserin yazarı filozof
3. Gezegenleri taşıyan göksel kürelerin dünyanın değil, güneşin çevresinde döndüğünü ifade eden bilim insanı
4. Evrenin yaratıcısı olan Tanrı'nın evrenle bir ve aynı olduğunu, evrende görülen her şeyin toplamının Tanrı olduğunu savunan görüş
5. Zihnin başlangıçta üzerine hiçbir şey yazılmamış düz beyaz bir kâğıt (tabula rasa) gibi olduğunu söyleyen empirist filozof

ANAHTAR KELİME

Aşağıda yer alan anahtar kelimeyi/cümleyi, yasak kelimeleri kullanmadan açıklayınız. Kelimeyle/cümleyle ilgili felsefi soru ya da sorular oluşturunuz.

Anahtar Kelime

Toplum Sözleşmesi

Yasak Kelimeler

- Hobbes
- Devlet
- Uzlaş

Kelimenin açıklaması

Kelime ile ilgili felsefi soru/sorular

Anahtar Kelime

Metodik Şüphe

Yasak Kelimeler

- Descartes
- Yöntem
- Bilgi

Kelimenin açıklaması

Kelime ile ilgili felsefi soru/sorular

Anahtar Kelime

Bilgi Güçtür

Yasak Kelimeler

- Bacon
- Aydınlanma
- Filozof

Kelimenin açıklaması

Kelime ile ilgili felsefi soru/sorular

EŞLEŞTİRME

1. G
2. Ç
3. F
4. B
5. E
6. C
7. D
8. A

BOŞLUK DOLDURMA

1. R. Descartes	6. Leibniz
2. F. Bacon	7. Montaigne
3. I. Newton	8. Spinoza
4. Campanella	9. T. Hobbes
5. J. Locke	10. G. Galileo

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. C	7. C
2. C	8. A
3. E	9. D
4. A	10. D
5. D	11. B
6. B	12. D

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Hobbes insanların eşit olduğunu düşünüyor ve bu durumun insanların güvenliklerini tehdit ettiğini, insanların bitmeyen bir savaş halinde olmasına sebep olduğunu düşünüyor. Sizin de eşitlik ve bunun sebep olacağı olası sonuçlar konusundaki fikirlerinizi gerekçeleriniz ile belirtmeniz beklenmektedir.
2. Hobbes bu konuda "İki kişi aynı anda sahip olamayacakları bir şeyi arzu ederse, birbirlerine düşman olurlar ve, esas olarak varlığını korumak ve bazen de sadece zevk almak olan amaçları uğruna, birbirlerini yok etmeye veya egemenlik altına almaya çalışırlar." demiştir. Dolayısıyla birinin diğerine üstün geleceği açıkça belli olmayan iki kişinin güç mücadelesine gireceği neredeyse kesindir. Herkesin herkesle eşit olduğu bir ortamda ise herkes birbiri ile güç mücadelesine girecektir ve bu da insanların birbirine karşı güven duymamalarına neden olacaktır.
3. Doğa durumunda hak bakımından olduğu gibi güç bakımından da eşit olan insanların, doğaları gereği daha fazla güç sahibi olma isteklerini karşılama ihtimalleri olduğundan savaş kaçınılmaz görünmekteydi. Ancak sözleşme yoluyla kurulan devlette bireysel güçten çok daha fazlası toplandığından ve devlet bireylerin sahip olduğu haktan daha fazla yetkiye sahip olacağından, devletin kişiler arasındaki anlaşmazlıkları ortadan kaldıracak kudreti de bulunacaktı. Bu nedenle kişisel münasebetlerde barış sağlanamadığı için devletin kurulması gerekmiştir.
4. Devleti ortaya çıkaran toplumsal sözleşmenin amacına hizmet etmesi için, sözleşmeye tabi olan herkesin "aynı şekilde ve oranda" bazı haklarını devretmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde, sözleşmeye tabi insanlar haklarını devrettikleri güçten çekinip birbirlerine zarar vermektense imtina edebilirler. Aksi halde devlet, toplumsal ve bireysel güvenliği sağlayabilmekten yoksun kalır.

ÇÖZÜMÜ SİZ YAZIN

Spinoza'ya göre özgür bir ruh kararlarını akıl yoluyla alır. Ahlaksal yaşam aklın tutkulara karşı savaşıdır. İnsanı özgür olmayıştan özgürlüğe yükseltme olanağı ancak ahlaksal yaşamda bulunur. Tutkular insanı köle yapar, insan düşünme halindeyken özgürdür.

(Bu parçada özgür insanların kararlarını akıl yoluyla verdiklerini ve ahlaksal yaşamın tutkulara akıl yoluyla hâkim olma çabası olduğunu ve insanın özgürlüğüne ancak ahlaksal yaşamında aklıyla tutkularını kontrol ettiğinde ulaşabileceğinden söz edilmiştir.)

Bu parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

A) Özgürlük bir bilinç gerektirir.

(Parçada geçen 'insan düşünme halindeyken özgürdür.' ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.)

B) Özgürlük ahlaksal yaşamla mümkündür.

(Parçada geçen 'İnsanı özgür olmayıştan özgürlüğe yükseltme olanağı ancak ahlaksal yaşamda bulunur.' ifadesinden de bu seçeneğe ulaşılabilir.)

C) Ahlaki yaşamın önündeki engel tutkulardır.

(Parçada geçen 'Tutkular insanı köle yapar' ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.)

D) Akıl ile tutkuları yenmek ahlaksal yaşamın amacıdır.

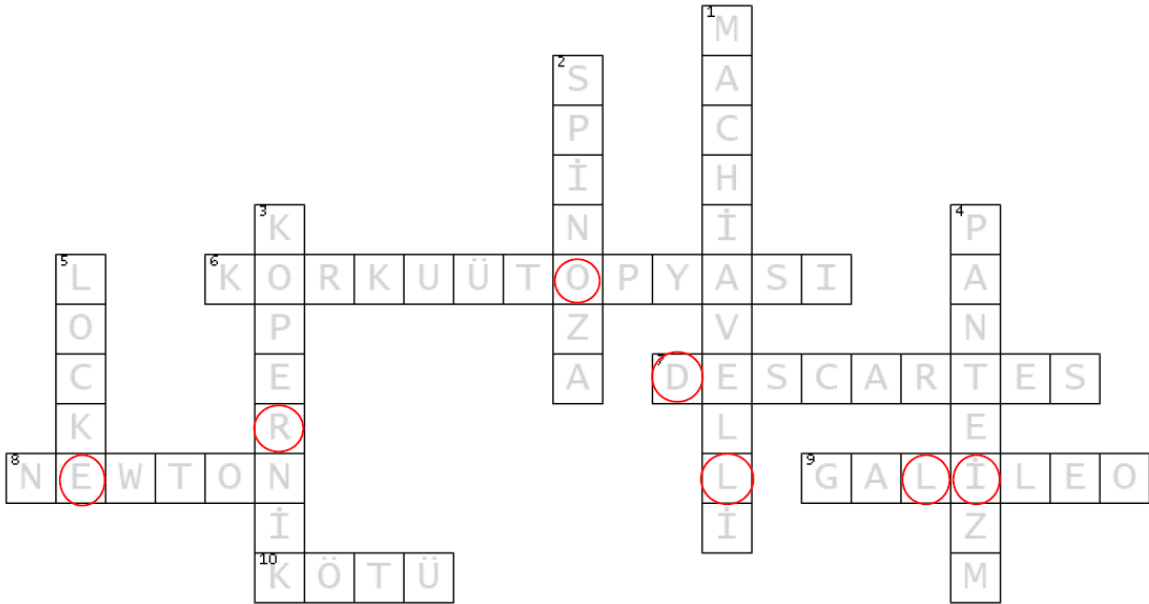
(Parçada geçen 'Ahlaksal yaşam aklın tutkulara karşı savaşıdır' ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.)

E) İnsan tutkularını yaşadıkça özgürlüğünü gerçekleştirir.

(Doğru cevap olan E seçeneğinde tutkuları yaşamının insanı özgürleştirdiği vurgulanmaktadır. Fakat Spinoza parçada 'Tutkular insanı köle yapar, insan düşünme halindeyken özgürdür.' diyerek seçenekteki ifadenin tam tersini savunmaktadır. Dolayısıyla parçadan bu seçeneğe ulaşamaz.)

Doğru cevap E seçeneğidir.

BİL-BUL-ÇÖZ

ANAHTAR KELİME:

IDOLLER

KELİME AVI

EALDTA

A	D	A	L	E	T
14	12	13			

HBBEOS

H	O	B	B	E	S
11				15	

COANB

B	A	C	O	N
				4

POYATÜ

Ü	T	O	P	Y	A
2		6		5	16

MALPCNAELE

C	A	M	P	E	N	E	L	L	A
									9

REOM

M	O	R	E
17		7	

KKDMTUEİŞKOU

M	E	T	O	D	İ	K
						1

K	U	Ş	K	U
				8

Yİİ

İ	Y	İ
---	---	---

TNMİNGOAE

M	O	N	T	A	İ	G	N	E
								10

EOSZETŞMPLULSÖAML

T	O	P	L	U	M	S	A	L
---	---	---	---	---	---	---	---	---

S	Ö	Z	L	E	Ş	M	E
							3

ANAHTAR CÜMLE

D	Ü	Ş	Ü	N	Ü	Y	O	R	U	M
1	2	3	2	4	2	5	6	7	8	9

O
10

H	A	L	D	E
11	12	13	14	15

V	A	R	I	M
16	7			17

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>